

גליון תחתזו • ערדש"ק פרשת חי שרה

• שנת העשרים •

כל קראת שבת

עיזונים וביאורים בפרשת השבוע

...
“מה’ יצא הדבר” או לשאול את הנערה?

תפילה אליעזר למעלה מתפילה משה ושלמה

החילוק בירושת מלכות בין זרוע דוד לשאר מלכי ישראל

כלי יהודי הוא שליחיה

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמהת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
ככה לפזר מכיספו להדפסת תורה כ"ק אדמור מליבאויטש ז"ע
הרבי החסיד ר' מאיר בהדר' שמחה יצחק זאיינץ ע"ה

ס. פאולו ברזיל

נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

+++

ולזכות יבלחטוי"א בניו אני לומדי ותמי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרבי החסיד ר' ישראאל אפרים מנשה

הרבי החסיד ר' יוסוף משה

וכל בני משפחות שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילוי דמיון מנפש ועד בשאר,
ובהצלחה רבה ומופלאה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות

סניף אורץ הקודש Head Office
ת.ד. 2033 1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000 Brooklyn, NY 11213
03-738-3734 United States
Likras@likras.org (718) 534-8673

שותה הערכיה וההגאה: הרבי לי יצחק ברוק, הרבי משה גורארי,

הרבי מאיר יעקב זילברשטיין, הרבי צבי הייש זלטנבו, הרבי שלום חורייטונוב, הרבי מנחם טיטלוביץ',
הרבי אברהם מון, הרבי מנחם מענדל רייצט, הרבי אליהו שויכה

תוכן עניינים

מרקרא אני דורך ב

"מה' יצא הדבר" ו"אין משיאין אלא מודעה"

יקשה מודיע במחילה אמרו "הנה ובקה גוי ולח", ולמהות בקשׁו לברר דעתה של רבקה, יותרץ דמתיחילה חשבו, דמיון ש"מה' יצא הדבר" אין סיבה לשאול את רבקה, כי בין כך יצא הדבר לפועל, ורק כאשר עליה ספק בלביכם באם "מה' יצא הדבר", רצוי לברר גם דעתה של רבקה

(ע"פ לקוטש שוחה ח"י עמ' 56 ואילך)

פנינים^๓ עיונים וביאורים קדרים א'

נתתי או אן? (ע"פ לקוטש שוחה ח"י עמ' 147 הערכה הא'

יחס יעקב על ידי ישמעאל (ע"פ לקוטש שוחה ח"ב עמ' 55 ואילך)

יינה של תורה ז'

טום כלה לרבר

מדוע זהה אליעזר להיענו מידי? האם תפילתו של אליעזר היהתה נעלית יותר מתחפלה משה ורבנו ושלמה המלך? איזו תפילת הנענית לאלה שהות? וכיצד נישואי יצחק ורבקה מהוים הכהנה למתן תורה? נישואי יצחק ורבקה הכהנה לחיבור עלויים ותחווים במתן תורה (ע"פ לקוטש שוחה ח"ב עמ' 56 ואילך)

פנינים^๔ דורך ואגדה יא'

"זקן" גומ' בא בימים" (ע"פ לקוטש שוחה ח"ג עמ' 22 ואילך)

שיחתן של עברית אבות" בעבודת ה' (ע"פ לקוטש שוחה ח"ב עמ' 104 ואילך)

הידושי סוגיות יב'

החילוק בירשות המילכות בין רודר לשאר מלכי ישראל

ידرك ב', לרמב"ם גבי ירושת המילכות בורע דוד לעמota לשונו גבי שאר מלכי ישראל / יסיק ע"פ המוסoper בהפטוננו דגדרא המילכות בורע דוד הוא חישבות מלך של הגברא מציע ולא רק תפקיד ההנאה תפקיד ההנאה כבשאר מלכי ישראל (ע"פ לקוטש שוחה ח"ל ח"ההה)

תורת חיים טו'

חשיבות התהעשות כחפות היהדות

דרכי החסידות טז'

כל יהודי הוא שליח ה'

צוות הערכיה וההגהה:

הרבי לי יצחק ברויך, הרבי משה גראדי, הרבי ברוך זילברשטיין, הרוב צב היינשטיין, והרב שלום והיטובו, הרוב מנחם טיטלבליט, הרוב אברהם מנ, הרוב מנחם מענדל רייס, הרוב אליהו שויכה

מבן א"ר החסידות, סניף ארכון הקדוש ת.ד. 2033 כרך ח'ב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. ☎ 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

הנערות והארונות:

טל' מערכות: orhachasidutil@gmail.com 03-3745979

פתחה

בעזה"ת.

הננו מתוכדים להגיש לפניכם את הקונטרס "קראת שבת" (גלוון התצע) הי"ל לפרשת חי' שרה, וכן אוצר בולום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתוות ב"ק אדרמור" מליובאלאויטש זצוקלאה"ה נבנ"ט ז"ע.

◆ ◆ ◆

מדור "מרקרא אני דורך" עוסק בתיווך שני העניינים שמצוינו בשירות יצחק ורבקה שמתיחילה אמרו "מה' יצא הדבר" ולא רצוי לעכב כלום ולבטוף אמרו שעריך לשאול את דעתה של רבקה, ונתבאר שיבניתים נתעוררה שאלה על השידוך שרומה לשינוי זה.

מדור "יינה של תורה" עוסק במעלת תפילה אליעזר עבר אברם על תפילה משה ורבינו ושלהמה המלך, שיג' תפילה אלו עוסקות בענייני הדבקות של העולם והאדם עם הקב"ה, ובוigenה גופא תפילה אליעזר עוסקת בדבקות הנעלית ביותר שבין האדם והקב"ה, הדבקות שע"י התורה, כי אוורייתא וקוב"ה כולה חד.

מדור "חידושי פוגיות" עוסק בסוגיות ירושת המילכות בין זוע ודוד ושאר מלכי ישראל, ויבאו ע"פ המסופר בהפטורה פרשנותנו לדגדרא המילכות בורע דוד הוא חישבות מלך של הגברא מצד עצמו ולא רק תפקיד ההנאה כבשאר מלכי ישראל.

ועוד עיונים, ביאורים והדרכות במדורדים פנינים, "תורת חיים" ו"דרכי החסידות".

ברכת שבתא טבא

מכון אור החסידות

חאת למודע, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאמור שהווינו במקורה, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חכמי המערבת, ולפניהם הוושט השם יובי השק"ט והמוקורות שהופיעו במקורה, ויש להפוך, אשר במקורו הדברים מופיעים בקיומו וכאנן הורחבו ומתבאו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רביינו. ושות שטעווק המשג'ג וקורע דעת העוכבים יתכן רביינו טעויות וכ"וויב, והם על אחוריות המערצת בלבד, ושגיאות מי' ביבן.

ועל כן פשוט שמי שבידיו הערו או שמתקשה בהבנה הביאורים, מונב שיעין במקורי הדברים (כפי שנזכרנו בתוכן העניינים), ומצא טוב, יוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

لزم חזקיזז

שייחותם כתבים בענייני עבודה ח' מכ"ק אדרמור
מהדרי"צ מליאבאוויטש זצוקלאה"ה נבנ"ט ז"ע

◆ ◆ ◆

כל יהודי הוא שליח ה'

ירידת הנשמה בעף היא שליחות שעיצמות אין סוף מוסרת לכל נשמה לבצע בעולם, וכשהשליח מבצע את שליחותו בהרכבת תורה ועובדיה ובאהבת ישראל כפי הרצין של מעלה, הוא מוסף כוח ואור בכוח של מעלה בכיכול

כוחות והזרמנויות לביצוע השליחות

פעם אחת – ה' זו בזמן של רבינו הוזקן כבר היו אלף חסידים אנים פשוטים – אמר [רבינו הוזקן] מאמר של עבודה':

"מה' מצעד גבר כוננו ודרכו יחפץ" – כל נשמה היא שליח מלמעלה לבצע את השליחות, שהוא כוונת המשלח, וمعنىים לה כוחות והזרמנויות לביצוע השליחות, אלא שלנשמה יש בחירה ובכך היא נבדלת ממלאך.

על היהודי לדעת שכל דבר שהשם יתברך מזמן לו, יש בו מושום הוראה ושליחות מלמעלה שעליו לבצע.

(תרומות מספר השיחות קין ה"ש"ט עמ' 56 – ספר השיחות ה"ש"ט המתוורם ללהק ע"מ קפה)

שליח אישר ישלחנו המלך לאחד המקומות הרחוקים

...כאשר מתבוננים בהתבוננות אמיתית, מה ד' אלקין ד[ן]ר שמאנו, בהוריידנו נשמה בגוף, הלא הנשמה בהיותה למלחה היא בתכלית הדבקות והביבול באהבה ויראה אמיתית, ובלי שום העלם והסתור, ובכובאה בגוף בעולם זהה אשר רבו ההצלחות וההסתורים ביותר, ואם כן הוא ירידה גדולה ועצמה במאידך, וכما אמר מג'רא רם[ה] לבירה עמתקתא,

אלא שירידה זו היא לצורך עלי', וכמו שליח אשר ישלחנו המלך לאחד המקומות שהוא חסכה וההורסה, והשליח עושה שליחות לבנותה ולשכלה, אשר בה ימצא חן וכבוד, ויגדל כבודו מאלו עומד לפני המלך במקום אורוה וכו', כן הדבר הזה, נר ד' נשמת אדם, הנשמה היא אור ונור, וירידה למטה להאריך מחשי כי ארץ, וזה מה שר' אלקין דורש מאנו.

(אגרות קדיש ח"ד ע"מ רכמה)

חשיבות ההתפקידות בהחצת היהדות

היא פליה של כמה מידדים, لكن בקשרי למסורת גם להם תוכן האמור, והעיקר לעורם ולהסבירם, אשר:

כמה מאיינו בני ישראל טובעים ביום הגדול של הארץות, וזהו הסיבה היחידה שכמה מהם אין נזהרים בקיום המצוות בפועל. וכל מי שיש בידו לעשות מה בזה ומסתתר בד' אמות שלו ומסביר זה לעצמו שהוא הצדוק והם הם כו', כבר נתברר עניינו בזהר הקדוש במקומות היודיעים בחילוק שבין הנגנת משה רבינו לאחר מתן תורה - בין הנגנת נח שה' קודם מתן תורה.

ובאמת אין צרכים להסביר הזהר הק' בזה, אלא במקל שcn וקל וחומר מהצלת הגוף, שם ה' מי שהוא עובר על שפת נהר וראה איש ישראל טובע בנهر - בודאי שה' מפסיק משנתו ועשה כל מה שביכולתו להצילו מן הטבעה, ולא ה' שואל אם מניה תפליין הוא בכל ימים וכו'. ואם בהצלת הגוף כן הוא - עאכ"ב בהצלת הנשמה.

עוד להסביר שאפיו את"ל שספק הוא אם ישנה השומע דרכיו לשילמדו אותו תורה, הרי מי הוא זה ואיזהו שיכول לפסוק דין נפשות על מי שהוא שלא יחוור בתשובה ח'ו, ועל כל פנים ספק יש בדבר, ועל כל פנים ספק-ספקא, ופסק דין השלוחן-ערוך הוא אשר ענייני פקוות ונשות דוחים כל - אפילו על הספק וכמה ספיקות, והאמור כתוב באותו השלחן ערוך שבו כתוב גם כן על דבר הנחת תפליין וכו'.

והרי רצון שימצא אותיות הצריקות להסביר לידיו את כל האמור, עד שיישנו את הנגנתם דעת עתה, ויקיימו מאמר רבותינו ז"ל בשעת המכנסין פוז, להפיץ מעינות דברי אלקים חיים עד שיגיעו גם חוץה.

(ארחות קידוש ח"י ע"מ ר)

יסוד ההצלחה בפעולות יהודית

בתמי' מהולה בצעיר קראתי במכיתה על דבר תועלת UBODAה בשתח החינוך הכספי, אשר מעין יוש נודף מבין השיטים, ומשתמש אני גם בביטוי תמי', כי כל המתבונן בדברי ימי עם ישראל, ובפרט בשנים הכى אחرونנות, אפילו התבוננות קלה ונוח לדעת כי פעולות שלכורה לפִי ראות עיני בשאר לא ה' להן עתיד, ובפרט בהשווות אותן דזקן הצלicho, באה המציאות והוכיחה אשר דזקן להן לשמה ויסוד ההצלחה ה' זה שפעלו בהן באמיתיות ובאופן היוצא מן הלב, ובתקופתנו זו כל אחד ואחת מתנו המהלך ע"פ אדמות, מופת חי הוא להשגה פרטית של בורא העולם בענייני עולם הזה.

וכבר מלתי אמורה ובויתר ביאור במקום אחר, אשר דברי המורה הגדול הוא הרמב"ם, אשר כל משך חי האדם הוא סדר ד"בכל דרכיך דעהו", וכמו שהאריך בה הלחכות דיעות פרק ג' ו עוד, מבאים גם כן את האדם המתבונן לכלכת בדרכים אלו באופן זה מתוך שמחה, ואם לפעמים נדמה לו בעריכת החשבון שאין לה עתיד ושאין מקום להצלחה וכיוצא בזוה וועל ידי זה נחלש בפעולות בכיוון האמור, ברור הדבר שזו מתחבולות היצר הנקרא כסיל.

תקומי שזרותי אלה המעות בכמות תשפינה שתתבונן בהאמור על דעת עצמה ע"מ להוסיף מושך בפעולות בשתח היהדות בכלל ובשתח חינוך הקשר ביחס מותך שמחה. – האם תלך עבשו, כרצון אליעזר, או שתתעככ "ימים או שעור", כרצון בני משפחתה.

וכן מפרש הספורנו: "ונשאלה את פיה – אם יסבול דעתה לכלת עתה עמק". והרשב"ם כתב: "נקרא לנערה – אם תרצה לחתעככ ימים או שעור כדרינו, או מיד לוייך כדריך .. וואעפ' שהמנג הוא כמו שעוני נוחנים לบทולה שנים עשר חדש לפרש את עצמה – יותר אמר אל", אני חוששת להתעככ בשבייל קישוטי עצמי".

המודר מודפס
לעילו שנות
האריה והחשובה מורה
רותחוב ח' חרכמן ז'ה
בת בילוטיא ר' דב
ביסטריצקי
לזכות משפחתה שוויה

טクラ אני דזרע

ביאורים בפשוטו של מקרא

"מה' יצא הדבר" ו"אין משיאין אלא מדעתה"

יקשה מרויע בתחילת אמרו "הנה רבקה נ' קח וול", ולמהות ביקש לבור רעתה של רבקה, יותר רמתהילה החשב, דהיינו ש"מה' יצא הדבר" אין סיבה לשאול את רבקה, כי בגין כך יצא הדבר לפעול, ורק כאשר עליה ספק בלבם כאם "מה' יצא הדבר", רצוי לבור גם דעתה של רבקה

בפרשתנו מדובר הליכתו של אליעזר להביא אשה ליצחק, כיצד הוזמנה לו רבקה והוא בא אל בית משפחותה, וכאשר הגיעו להם את הצעת הנישואין הסכימו ואמרו (כד, נ-נא): "מה' יצא הדבר, לא נוכל דבר אליך רע או טוב. הנה רבקה לפניך קח ולך, ותהי אשה לבן אדוניך כאשר דבר ה'".

אמנם לאחר מכן, כאשר רצה אליעזר ל��ח בפועל את רבקה וללכט עמה אל יצחק, אז התעורר ויכוח ביניהם. בני משפחתה של רבקה רצו שתישיאר עמהם עוד זמן: "תשב הנערה אתנו ימים או שעור אחר תלך", ואילו אליעזר סירב לחכotta ואמר להם "אל תאהרו אותנו וה' הצליח דרכך, שלחוני ואלכה לאדוני" (כד, נ-נו).

ובהמשך לזה קראו אל רבקה ושאלו לדעתה (כד, נ-נה): "ויאמרו נקרא לנערה, ונשאלה את פי". ויראו לרבקה ויאמרו אליו, התלכ כי אם האיש הזה, והתאמר אלך".

ובפשתות ממשם, אשר זה שקראו לרבקה לשאול את דעתה – לא ה' על עצם השידוך, שכבר הוסכם ונגמר לפני נון; אלא, כל זה שרצו לשאול את רבקה הוא בעניין זמן הליכתה – האם תלך עבשו, כרצון אליעזר, או שתתעככ "ימים או שעור", כרצון בני משפחתה.

אמנם מותך דברי רשי מובן, שזה שקראו לרבקה לשאול דעתה ה' כדי לבור את עצם הדבר, שכן פירוש:

לקראת שבת

ג

לקראת שבת

"ונשאלה את פיה – مكان שאין nisi את האשה אלא מדעתה. ותאמר אלך – מעצמי, ואף אם איןכם רוצחים".

ולכארה צ"ב בשיטת רשיי, לאחר שכבר הסכימו לדברי אליעזר ואמרו "הנה רבקה לפניך קח ולך" – מה פתאות נוצרו לrabka ושאלות אותה על עצם הדבר?!

יתירה מזו: מלשון רשיי – "ואף אם איןכם רוצחים" – מובן שרבקה הרגישה שבני משפחתה אינם רוצחים שתליך, ולכן אמרה להם שאף על פי כן "אלך" (שהזהו הטעם שלא אמרה "הן", אלא "אלך") – כדי להציג את זה שהיא תליך גם נגד רצונם (כמוואר במקורות – רא"ס. באור מים חיים. ועוד); ולכארה, הרי מפורש לפני כן שה假设ים לזה!

ולאיין צ"ב: אם יש כלל "שאין nisi את האשה אלא מדעתה" – איך באמת מכתביחלה הסכימו להשידוך בלי לשאול את דעת רבקה?

ב. והנה, במשכילה לדוד פירש (וכן הוא בעז יוסף לרבראית רבה פ"ס, יב): "כלומר, אחוי ואמה אין nisi אותה אלא מדעתה... אבל אב זכאי בכתו, כדכתיב 'את בת התי נתהי וכו', בין קטנה בין נערה. והלכן, לעיל שהי בתואל קיים אמרו – 'הנה רבקה לפניך קח ולך', בלי שאלת רשותה; אבל עכשו שבתוואל מת, היו צריכים לשאול את פפי".

והיינו, שמכתביחלה הסכימו להשידוך, כיוון שבתוואל הי' קיים וברשותו – בתור אבי רבקה – להשיא אותה גם בלי לשאול את דעתה, ואז אמרו "הנה רבקה לפניך קח ולך"; אך בנסיבות מה בתואל – כפירוש רשיי לפני כן, על הפסוק "ויאמר אחוי" ואמה תשב הנערה אתנו גו", שבתוואל מת (על ידי מלאך) ועתה נשארו רק אחוי ואמה – וממילא חזר הדין שצורך לשאול את דעת האשה עצמה, כי אין בני משפחתה (מלבד אבי) יכולים להשיela בעל כרחה.

נדזה שהסכימים אבי בתואל קודם לכן לא הי' בגדר קידושין, אלא רק הסכמה בעלימא; ולכן כאשר באו עתה להשיela בפועל, ובתוואל כבר איןנו – צרכיהם לשאול את דעתה].

אך ביאור זה ייתכן לאומרו בלשון המדרש (ב"ר פ"ס, יב), שכותוב שם "אין nisi אין את היותומה אלא על פפי"; אך מלשון רשיי שנקט "אין nisi אין את האשה אלא מדעתה" – מובן שאין כוונתו לדין מיוחד השיקק ליתומה שמת אבי" דוקא, אלא דין פ"ד ש"אין nisi אין את האשה אלא מדעתה", בכל מצב שהוא. ובכלל, הרי רשיי ב"פשוטו של מקרא" סתם ולא פירש להתלמיד את ההבדל בין אבי לבין אחוי ואמה בנידון זה.

וזלה עיר, שגם עד ההלכה יש שקו"ט האם גם בבני נח אמרינן שאב מקדש את בתו הקטנה בעל כרחה – ראה בית האוצר מערכת א' כלל אותן ב; גור ארוי פרשנותו כד, נז].

ומעתה הדרא קושיא לדוכתא (אליבא דרש"י ב"פשוטו של מקרא"): אם יש דין כלל "שאין nisi אין את האשה (פטם) אלא מדעתה" – איך לפני כן הסכימו להשידוך בלי nisi אין את דעת רבקה?

ג. ויש לומר בפשטות:

ומעתה יש לבאר פועלות דוד בהמליכו את שלמה בחיו.داع"פ שזכה שלמה בכתר מלכות TICKF משנולד, להיותו זרע כשר, והוא לו כה המלוכה עצם, מ"מ כל זמן שדוד היה בחיים ומלך בפועל, הרי כה המלוכה של שלמה הוא רק "בכח" ולא "בפועל", כי אין הכרה Shimluk בפועל [далא מיבעי אצל שלמה שהיה לו עוד אחים ואין וודאות שהוא היה המלך, אלא גם אם היה מזכר בן יחיד, הרי אפשר שימוש הבן בחו"ל האב ולעלם לא ימלך בפועל]; אבל ע"י בחירת דוד בשלמה בנו וציוויל למושחו, חל ע"ז על שלמה שם מלך, הינו לא רק שעתיד הוא לירש את המלוכה מדוד, אלא יש עליו שם מלך בפועל (כיון שזכה ב"כתר מלכות"). ואין זו סתירה להכל שלמה אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד – כי הדוק בזה הוא "משתמשים בכתר אחד", והיינו הנגاة המלוכה בפועל, שזה אינו שיך להיוות ע"י שנים בכת אחת (ובפרט שאין דעתיהם שותה וכו'), ואין מלכות נוגעת בחברתא אפילו מללא נימא, וכן הנגاة המלוכה בפועל הייתה ורק ע"י דוד, ע"י היט בכתובים (מלבד דברים שעשה שלמה בשליחות אבי ולא מלך נפרד, וכן); אבל עצם שם מלך, שתלו ב"כתר מלכות" וכח המלוכה שניתן לדוד ולזרעו מולך), כי תפkick המלוכה לא יתכן אלא יחד. וגם אם הוא בן הרואי למלא מקום אבותיו – הרי כל זמן שאביו מולך אין להבן כלום בעניין המלכות (כמו בירושת נכסים, שכ"ז שהמוריש בחיים אין להבן שום בעלות על נכס האב), והוא רק בגדיר ראוי לירושו. משא"כ אצל בית דוד, כיון שיש אצל כתר מלכות, שהכח והחשיבות דמלוכה מוטבע בהם מצד עצם, הרי זה העניין הקים גם בחוי אבי.

ועפ"ז, מ"ש הרמב"ם גם בנווגע למלי בית דוד התנאי "ולא זכה אלא לכשרים" לא דמי לתנאי ירושת המלכות שכתוב לפני "זה הוא שהיה הבן מללא מקום אבותיו בחכמה וביראה" – וב' גדרים נפרדים הם, דbullet המלכים תנאי זה נוגע לירושת תפkick המלוכה, דרך מי שיש בו חכמה ויראה יכול להנהי המלוכה כראוי; אבל בבית דוד הוא תנאי לעניין ירושת כתר מלכות", שחשיבות זו שבגרבאו אינה עוברת אלא לזרעו הփשים (הינו עצם כשרות הגברא, ולא היותו ראוי לתפקיך), כי רק הקשר הוא בעל "זכות" לרשת החיבות זו על עצמו ("שלא זכה אלא לכשרים").

ומעתה נחתין לחילוק יסודי בין מלכי ישראל וממלכי בית דוד בנוגע להגדרות מצב הבן בחו"ל האב. דבשער המלכים שגדיר מלכותם אינו אלא התפקיך דמלוכה, מובן שכל זמן שהאב חי וקיים א"א שיחול על הבן שום גדר של מלכות (כ"ז שאביו עדין מולך), כי תפkick המלוכה לא יתכן אלא יחד. וגם אם הוא בן הרואי למלא מקום אבותיו – הרי כל זמן שאביו מולך אין להבן כלום בעניין המלכות (כמו בירושת נכסים, שכ"ז שהמוריש בחיים אין להבן שום בעלות על נכס האב), והוא רק בגדיר ראוי לירושו. משא"כ אצל בית דוד, כיון שיש אצל כתר מלכות, שהכח והחשיבות דמלוכה מוטבע בהם מצד עצם, הרי זה העניין הקים גם בחוי אבי.

לקראת שבת

לקראת שבת

נחמייה אה"ע ס"ס מ"ח, שו"ת אבני נזר י"ד ש"יב'>About פה ואילך].

והנרא בזה, Dunnין המלכות יכול להיות בשני אופנים: (א) התפקיד והחפツה דמלוכה, פעולות והנהגות המלוכה, עיי' ברמב"ם להלן ספ"ד. (ב) Dunnין המלכות בשיקות להגברא, דהו אדם שבמஹתו הוא מלך - איש מrome מצד עצמו ולא מצד קבלת התפקיד וכיו"ב, והנהגתו בפועל כמלך הוא דבר הנובע מהיותו מלך במוחתו (ראה במצוא"ד לדברי הימים א כת, כה גבי "הוד מלכות" דשלמה - ר"ל שהיה נראה בעיני כל אשר הוא הגון וראו למלוכה מפת עצמו"). ויל"ד זהה Dunnין "כתר מלכות" שזכה בו דוד וורעו, שניתן בורעו מעלה המלוכה במוחות. והוא דקמ"ל הרמב"ם לחלק כאן, דבשאר ישראלי חשיבות מלך שעל הגברא הוא רק תוצאה מה שנתמנה למך ומנהיג בפועל, ולא חשיבות שישנה בו מצד עצמו, ולהכי שייך זהה הפסיק ואני הכרה שיעבור בירושה; משא"כ בבית דוד, אדרבה, תפקיד מלכותם הוא תוצאה מן המעלה שחלתה בהם מצד עצםם להיות בחשיבות ד"מלכים", ולהכי אין שייך זהה הפסיק, כי מאחר שהחשיבות זו ישנה באב מצד עצמו הרי הוא מוריisha לבנו מילא.

ונמצא חילוק יסודי בגדיר ירושת המלכות, דבשאר מלכים ושורות ה"ז ירושת תפקיד ודמי לכל ירושת נחלה, הדמורייש יש לו "בעלות" על תפקיד פלוני (עד בעלות מורייש על רכושו ונכסיו), וזה הוא שמוריש לבנו (ועיי' הדגשת הרמב"ם בה"ז "כל הקודם בנחלה קודם לירושת המלוכה"); משא"כ בבית דוד אי"ז כירושת

מצות המלכות נהוגות בו או"פ שעיקר המלכות לדוד כו", הינו שgard "עיקר המלכות" שייך בזרע דוד בלבד. ועיי"ע בסהמ"צ מל"ת שב.

ותובן העניין ית' ע"פ הכתובים דריש ספר מלכים (ראשיתם בהפרטה פרשנתו), דתחילת מתוארת השטלה של הדברים שהביאו לשבועת דוד לבת שבע כי כאשר נשבעתי לך בה אלוקי ישראל לאמר כי שלמה בן מלך אחרי והוא ישב על כסאי תחתני כי כן עשה היום הזה", ולאחר מכן ציווה דוד לאנשיו להרכיב את שלמה בני על הפרדה אשר לי (סימן לו שימליך ותחלת הגודלה שאין הדירות רוכב על סוסו של מלך, רשי''), ומה שאותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל גור' ואמրתם יחי המלך שלמה", וכן עשו בפועל בחיי דוד כמובאර בכתובים אשר ישב שלמה על כסא המלוכה לעינייהם כר'. ומשמע מכ"ז שלא היה כאן רק הבטחה מדוד שימליך שלמה אחורי, אלא הוכתר ממש למלך בחיי אביו. ותמונה דהרי אמר לו הקב"ה לדוד (שבת ל ע"א) "כבר הגיע מלכות שלמה בן ואין מלכות נוגעת בחברותה אפילו כמלא נימא", ובכלל הלא יאפשר לשני מלכים שישמשו בכתר אחד (ראה חולין ס ע"ב סנהדרין ח ע"א).

[ומה שמצוינו בס' מלכים בכמה שללכו בחיי אבותיהם, הינו שערבה המלוכה מהאב אל הבן ונתקבלה מלכת האב (כיוון שלא היה ראוי למלך מחמת חולוי וכיו"ב), עד תשובה הרשב"א שהביא הרמ"א או"ח סנ"ג סכ"ה גבי ש"ץ שהזקן ורוצח למנות בנו כו', דאף בחיו בנו קודם לכל אדם. עיי' שו"ת דברי

הטעם שלכתה היסכו בני משפחתה של רבקה להצעת הנישואין, ולא שאלו את דעת רבקה עצמה, אף שהכל הוא "שאין משיין את האשא אלא מדעתה" - הוא משומש שנידון דין ה"י יוצא מן הכלל;

דכוון שמדובר אליו נוכחו לדעת ש"מה יצא הדבר", הבינו בדרך כלל מילא שלא נוכל דבר אליך רע או טוב" - כי סירובם או סירובה של רבקה לא ימנעו את הדבר מלובא בפועל, "לפי שניכר מה" יצא הדבר לפי דברך שזימנה לך" (לשון רש"י על אחר), ושוב אין תועלת בשאלת דעתה של רבקה.

וכפירוש הספרנו על הפסוק: "כח ולך - גם בלי רשותנו; כאשר דבר ה' - שגור' בת פלוני לפלוני", שהרי נתן אותן על רצונו בזה".

אמנם מעתה מתחזקת הקושיא לאידך גיסא: לאחר שבני משפחת רבקה אמרו ש"מה יצא הדבר", ולכן היסכו מיד ואיפלו בלי לשאול את דעת רבקה - כי הבינו ש막ה זה הוא יוצא מן הכלל ד"א אין משיין את האשא אלא מדעתה" - מה ההתחדש לאחר מכן שלכן "נזכר" פתואם שצרך לברור את "דעת האשא"?!

ד. אלא הביאור בזה:

בפירוש רש"י על דברי בני משפחתה של רבקה - "חשב הנערה אתנו ימים או שעור", מבאר את טעם בקשתם: "שכך נותנין לבתולה זמן י"ב חדש לפרנס את עצמה בתכשיטים". והיינו, שהו מנהג העולם הרגיל שכאשר מציעים הצעה נישואין אין עושים את הנישואין מיד אלא נותנים זמן של הכנה כו'.

ובכן:

בתחילת כאשר הצע אלייזר את הדבר, לא הזכיר כלל **שיהי** שינוי מן המנהג הרגיל (ותלך מיד),

והבינו שכונתו היא לשידוך בסדר המקביל והרגיל - וזה הוא שהיסכו ואמרו "מה" יצא הדבר";

אך כאשר (למחות) סירב אליזר להסכים לסדר הנוהג, והוסיף דבר חדש: "אל תאהרו", וכדיוק לשון רשי' הנ"ל: "לפי דבריך") ולא היתה להם הוכחה נוספת שפק בכל דבריו, גם בשטר והוציא דבר חדש לשנות מהמנהג הרגיל ברגען דא - עורר הדבר פק בכל דבריו, שrok ממן ידעו אודותם מהנהה שהראה להם (פרש"י כד, לו) וגם בדברי הנפלאות שספר, שrok ממן ידעו אודותם הוסיף דבר חדש לגמרי נעשה ערעור על כל העניין.

וע"ד שמצוינו בדברי הנחש אל חוה, שדחף אותה עד שנגעה בעז הדעת ואמר לה "בשם שאין מיתה בגיןה ברך אין מיתה באכילה" (פרש"י בראשית ג, ד) - עד"ז בנדוו"ד, כאשר בא אליעזר בדרישה לקחת את רבקה מיד ולא לחת לה זמן של הכנה, דרישת שבעיניהם הייתה משונה ומזהה ובלתי מתבלת על הדעת, התעוררנו לחושב שגם דבריו הקודמים אין בהם ממש.

לקראת שבת

וזאמנם, לכauraה ענין המהירות מובן כבר מtopic סיפורו של אליעזר לפני כן, שסיפור על כך שהיתה לו קפיצה הדרך: "וְאֶבְיוֹן הַיּוֹם - הַיּוֹם יִצְאֵת וְהַיּוֹם בְּאֶתְיוֹן שְׁקָפֶצָה לוֹ הָאָרֶץ" (פרש"י כד, מב), הרי שימושים מכוננים שהענין יתקיים במהירות; אבל באמת אין בזה שום ראי' שרבקה צריכה לבוא עם אליעזר מיד, כי י"ל בפשטות שהוא כדי להקדים את התחלת ההכנות (שנמשכות "זמן י"ב חודש"), ובמיוחד הקדמת ליקחת רבקה ככל האפשר.

וכיוון שרק בסיבת הניסים החליטו שמדובר במקרה י יצא מן הכלל ולכון אין צורך בשאלת דעתה של רבקה - הרי עבשוו, שנוצר פקפק בדברי אליעזר ובסיפורו הנסים שסיפור, חזר המצב להיות מצב רגיל שבו "אין ממש אין את האשא אלא מדעתה", ולכון "נקרא לנערה ונשלה את פי".

המורה מופת
 ליעלי מכתבת
 הרב ישעיה בר נטמת
 ישואאל רוד הלו עיר
 רוטשיך
 נגפר' ב' כסלו החששב

אַיְזָנָשִׁי סָגָנָגָג

עיזוז ופלפול בסוגיות ההלכה

החילוק בירושת המלכות בין יורע דוד לשאר מלכי ישראל

ירדק כל הרמב"ם גבי ירושת המלכות בווער דוד הוא חשבות מלך של הנברא מצ"ע ולא רק תפкар ההנחה כבשואר מלכי ישראל

בתוב הרמב"ם בהל' מלכים פ"א ה"ז
 מלכות בבית דוד. ולפומ ריהטה א' פ"ל
 למלכות סתם אפשר שתפסק מזרע אם
 לא יהיה הבן ראוי בחכמה וביראה, אבל
 בית דוד הوطחו שלא תכרת המלוכה
 מזרע דוד לנצח". איברא דקשה לומר
 שהזה שבא לחיש, כי הבתחה זו וחילוק
 זה כבר כתוב להלן ה"ט בפирוט, עי"ש.
 ועוד, מדייל עניין שללא תכרת המלוכה
 מזרע דוד לעולם" עם פרטיו דיני ירושת
 המלכות, משמע, שאין זה רק עניין צדיי
 (שהקב"ה הבטיחו שבעפוץ תכון מלכותו
 לעולם), אלא זהו דין הנוגע לעצם גדר
 ירושת המלכות אצל מלכי בית דוד.
 יובן ע"פ דיקוק לשון הרמב"ם "כיוון
 שנמשח דוד זכה בכתור מלכות והרי
 המלכות לו ولבניו הזרים עד עולם",
 היינו זוכה לא רק ל"מלכות" אלא ל"כתור
 מלכות", ועיי' להלן ה"ח "נבייא שהעמיד
 מלך משאר שבטי ישראל כו' ה"ז מלך וכל
 הדברים שכותב לעיל בנוגע לכך כו'".

וצ"ע מי קמ"ל بما שהאריך "כיוון
 שנמשח דוד זכה בכתור מלכות והרי
 המלכות לו ולבניו הזרים עד עולם כו'
 ולא זכה אלא לכשרים כו'", הרי הן הן
 הדברים שכותב לעיל בנוגע לכך מלך וכל

שים לעוסק בשני הקווים גם יחד, כי זו דרכו של תורה, לחבר בין עליונים לתחתונים, ובין עובdot האדם עם עצמו לעובdotו בזיכור העולם.

"שיחתן של עברי אבות" בעבודת ה'

ויאמר עבר אברהם א נבי פיה שיחתן של עברי אבות מתרחן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפליה בתורה, והרבבה נפי תורתה לא נתנו אלא ברכיה (בר. לד. פרש' שם, מכו)

יש לפרש ע"פ דרך החסידות: בענין "תורותם של בנים" - הינו לימוד התורה וקיים המצוות של בני ישראל במשך הדורות - אמרו חז"ל (ברכות לג, ב) "הכל בידי שמיים חוץ מיראת שמים", הינו שאפשר להבטיח מראש את מצב האדם בענייני תורה וממצוות, כי יש לו בחירה חופשית בזה.

משאכ' ב"שיחתן של עברי אבות" - הרי הבטיח אליעזר מראש שהקב"ה יישלח מלאכו לפניו" (כד, ז) "ויהצilih דרכך" (שם, מ), ולא יהיה בכה הבחירה לקלקל הצלחתו.

וחטעם לזה מרומו בלשון "שיחתן של עברי אבות":

"שיחתן" - אמרו חז"ל (ברכות כו, ב) "אין שיחה אלא תפלה", הינו שיש לו הכרה ברורה שאפשר לו לסמוך על כוחותיו וצריך להתפלל ולבקש את הכל מalto ית'.

"עברי אבות" - מה שקנה עבור קנה רב"ו (פסחים פה, ב), הינו שהאדם מרגיש שאף שפעל גודלות ונוצרות אין לו חשיבות בפני עצמו, וכי אין נחשב לגבי הבודה יתרחק ממנו. ומכאן ייש למדוד גם לדידן, שכשהאדם הוא במדרגת "שיחתן של עברי אבות", הינו שמתיקיימים בו שני תנאים אלו - מوطה למלמעלה שבכל אשר יפנה יצליה.

"זקן" גם "בא בימים"

ואברהם זקן בא בימים (בר. א)
יש לבאר עניינה של מעלה זו - שאברהם

"זקן" הוא זה שקנה חכמה" (קידושין לב, ב). כאשר אדם הוגה בתורתו של הש"ת, הרי הוא ממשיך קדושה על שכלו ונפשו, עד אשר הוא מכונה בשם "זקן" - זה שקנה חכמתו של הקב"ה. ונמצא, שמעלה זו היא שלימיות נשמהו של האדם.

"בא בימים" משמעו שבא עם כל ימיו (ראה זה"א רכד, א וראה בזה בפניה הבהא), שלא עבר يوم שלא הי' מלא בקיום מצוות (ראה תורה או פרשנותו צי, ג ואילך. ובאוורכה בפ' משפטים עה, ד ואילך). מעלה זו אינה נוגעת לשילימות נפשו של האדם, שלווה אין נפק'ם באיזה זמן מקיים את המצוות, אלא מטרתה היא לזכר את הימים עצמן, שיתקדשו על ידי המצוות. נמצא גם את העולם שנחוצה לו.

והנה, על דרך הרגיל, אם אדם זוכה להגעה לשילימות נפשו פנימה, אז איןעובדות קידוש ענייני העולם בשלימות אצלו; ולאידך, אם מצליח להשלים עובdotו בזיכור ענייני העולם, הדבר יבוא על חשבון התעלותו העצמית. וזאת גודלותו של אברהם, שהי' "זקן בא בימים", הינו שהשיג שלימות בשתי המועלות גם יחד - הן בתעלותו העצמית, והן בקידוש ה"ימים" והעולם שמסביבו.

ומכך יש לו לאדם למדוד בעובdotו לקונו: ישנים אלו הלהוטים תמיד לפועל ולהפיץ קדושה בעולם, ואינם נותנים את דעתם על מצב עצמן. אחרים טורחים תמיד לרכוש קניינים לנفسם, להתעלות עוד ועוד, ואינם נותנים את דעתם על מצב העולם. ובזה יש לנו למדוד מאברהם, שהוא "זקן בא בימים" -

וע"פ דברי רשי' הרי "למה נמננו שנותינו של ישותם, כדי ליחס בהם שנותינו של יעקב", הינו שכל עניין הכתוב כאן הוא כדי לשבח את יעקב ולא כדי לשבח את ישמعال, י"ל (וראה ירידות שלמה (להמחרש') כאן) שכן הוא גם בענין הטעם "נכתב שנה בכל כלל וכלל", שאינו רק כדי למנות מעלה שנותינו של ישמعال עצמו ולהשווותםocab בabraם ושרה אלא שכל מהם בא להוציא בשבחו של יעקב אבינו:

"מאת שנה" - מעלהו של ישמعال בהיותו בן מאה שנה היא היוון בעל תשובה, שהרי חזר בתשובה עוד בחיי אברהם (פרש' לך טו, טו. פרשנותו כה, ט), וכשמת אברהם ה"י ישמعال בן שמונים ותשעים. ומודיעינו הכתוב, שאף שהי' ישמعال בעל תשובה, לא הגיע לדרגת הקדושה של יעקב אבינו.

"שלשים שנה" - מעלה ישמعال בהיותו בן שלשים שנה היא מעלה הכח והగבורה (כמו"ש י"דו בכל" (לך לך יב), כמאורז"ל "בן שלשים לכח") (אבות ספ"ה מכ"א (בסיורו אדה"ז - מכ"ב)). ומלמדנו הכתוב שగבורתו לא הייתה כלום לעומת גבורתו של יעקב, כפרש"י על הכתוב "וינש יעקב ויגל את האבן מעל פי האבר" (ויצא כת, י) "להודיעך שכחו גדול", אף שהי' כבר בן שבעים ושבע (לש"י ס"פ תולדות).

"שבע שנים" - מעלה "בן שבע" היא היותו קטן ובלא חטא" (ראה מ"ש רשי' נבי אברהם (פרשנותו כה, ז) "ובן עי' בן ה' بلا חטא"), ומלמדנו הכתוב שגם בקטנותם, בהיות שניהם "בלא חטא", יש לע יעקב שבח על ישמعال, כי ישמعال הוא "בן האמה", וכך יעקב נעלה ממנה לאין ערוך בעצם מציאותו.

נתתי או אתה?

עד ותוֹשֵׁב אָנָּכִי עַמְּכֶם תַּעֲלֵמָה לִאְחֹתָה קָבֵר עַמְּכֶם
וְאַקְרֵבָה מִתְּמַלְּפֵנִי
אֲסִמְּרֵשׂ רְחִיעִינָה, וְאִסְלָא אֲחִי תְּיִבֵּב וְאַטְלָה מִן הָרִין,
שָׁאַמְּרֵלְיַה קְבַּחַ לְזֹעַךְ אַתְּ אֶת הָאָרֶן הָזָהָתָה (כ. ר. רשי')

מקור דברי רשי' הוא בבראשית רבה (פנ"ה, א), אך שם הובא שאברהם אבינו אמר להם פסוק אחר - "לזרעך נתתי את הארץ הזאת" (לך לך, יח), ואילו רשי' משנה ומביא את הפסוק "לזרעך את הארץ הזאת" (שם יב, ז).

ויל' בטעם שינוי זה:

לשיטת רשי', ששיטתו היא בדרך "פשוטו של מקרא", לא מסתבר לומר שאברהם אבינו אמר להם את הפסוק "לזרעך נתתי את הארץ הזאת", לשון עבר, שהרי בעת אמרית פסוק זה לא היה עדים לאברהם זרע שתינגן לו הארץ, ולא היו הדברים מתכבלים על דעתם של בני חת.

ולכן שינה רשי' ופירש שאברהם אבינו אמר להם את הפסוק "לזרעך את הארץ הזאת", לשון עתיד, שיכל להגיד גם על זרע שעדיין אינו נמצא.

יחס יעקב על ידי ישמعال

ואלה שני חי' ישמعال
מאת שנה ושילשים שנה ושבע שנים
למה נמננו שנותיו של ישמعال, כדי ליחס כהן שמוי של יעקב (כה. י. רשי')

כאן לא פירש רשי' את הטעם "נכתב שנה בכל כלל וכלל", כמו שפירש אצל אברהם ואצל שרה (ושקו"ט בוה מפרש רשי' רדא"ם, גו"א, ועוד) ריש פרשנותנו.

טרם כילה לדבר

מרוע וכיה אליעזר להיענות מיד? האם תפילתו של אליעזר הייתה הנעלית יותר מתפילת משה רבנו ושלמה המלך? או זו תפילה הנענית ללא שhort? וכייז נישואין יצחק ורבקה מהווים הבנה למתן תורה נישואין יצחק ורבקה כהכנה לחיבור עליונים ותחתונים במתן תורה

כאשר ביקש אליעזר מהש"ת "הקרה לפני היום .. והי" הנערה .. איתה הוכחה לעבדך ליצחק" וגו, הנה "טרם כילה לדבר", ראה כיצד "הנה רבקה יצאת" (פרשנו כד, י). ודרש על כך רשב"י (בראשית ורבה פ"ס, ד): "שלושה הם נunnerו במענה פיהם, אליעזר עבדו של אברהם ומשה ושלמה. אליעזר - וכייה הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת, משה - כתיב ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה וגו, שלמה - כתיב וככלות שלמה להתפלל והاشירדה מן השמיים וגו".

יש לתמונה:

מכך שהשווותה התורה את אליעזר למשה רבנו ושלמה המלך, מובן שאינה באה להשות את אליעזר עצמו למשה ושלמה, שהרי אין להעריך ולהשות את מעלו של אליעזר עבר אברם למשה רבנו ושלמה המלך, אלא בהכרח שההשווות אינה על מעלה המתפללים, אלא על תוכן התפליות שהתפללו, שזכה להיענות מיד.

וציריך ביאור, מהי המעללה המיוحدת בשלוש תפילות אלו שגרמה לכך שייענו מיד? גם צריך עיון, כפי שהקשו מפרשבי המדרש (נזור הקודש הארוך (יעסנץ, תע"ט) לב"ר שם, וראה מדרש שכל טוב עה"פ), שתפילת אליעזר נונתה באופן נעללה יותר מתפילות משה ושלמה, שהם נunnerו רק כאשר בילו לדבר, ואילו אליעזר נunnerה "טרם כילה לדבר", וממשמעותו בתפילת אליעזר על פני תפליותיהם של משה ושלמה.

תכיפות המיענה – סימן לדבוקות

וחתילה יש לבאר את מעלה נunnerו במענה פיהם", ואזוי תובן שיקוטה של מעלה זו לבקשות שביקשו אליעזר, משה ושלמה.

נפשו לש"ת ונתעה למדרגת "עללה תמיימה" (בראשית ורבה פס"ד, ג).

ואילו ובקה היה בת בtower הארמי, אחות בן הארמי, ודרה בפדן ארם, בחוץ הארץ לשידוכיהם הי' עניין של חיבור עליונים ותחתונים, להעלות את רבקה מהוז לארץ, מבית בן, שמתעללה למדרגתasha ליצחק שהוא עללה תמיימה לה. ושידוכין אלו – "מעשי אבות", היו בבחינת "סימן לבנים" – הקדמה והתחלה למתן תורה שהוא חיבור עליונים ותחתונים, ולכן האERICA התורה כל כך בסיפור אליעזר, שכן, כאמור, יש בסיפור זה את כללות מהות התורה.

דביבות נצחית בתורה

ומעתה יובן גם מדרע נעה אליעזר "טרם כילה לדבר", מה שלא זכו לו משה ושלמה: דביבות האדם בשכינה שעל ידי הנבואה אינה דביבות גמורה, כפי שרוואים שיש חילוקי זמנים אצל הנבואה, קודם הנבואה, בשעת הנבואה ולאחר מכן, וכןף לכך הרי בכללות פסקה הנבואה בישראל.

ועל דרך זה בוגר לדביבות העולם בשכינה שבבית המקדש, שאינה גמורה, כפי שמצווח מכך שהוא שינויים בגולי בין זמן הרוגלים שבו "cdror שבא לראותך בא ליראות" (חגיגה ב), שראו במוחש גiley אלוקות, בין שאור חדש השנה שבhem לא hi גiley אלוק זה. ומאז החורבן נפסק הגילוי לגמי בענייןبشر, וכבר אין רואים את נס "מקום הארון" ושאר הנסים שנעשו באופן קבוע בבית המקדש.

ומכיוון שבשתי דביבות אלו, בנבואה ובבית המקדש, שיק' שניוי, מוכחה שאין הדביבות גמורה, אלא היא כשני דברים הדובקים זה לזה, ולא נתאחדו למגמי, ולכן שיק' שהאחדות תיפרד ותשנה.

אמנם, הדביבות של ידי התורה היא נעלית יותר: התורה עצמה אינה מתהדרת עם הש"ת כשני דברים המתאחדים, אלא היא מלכתחילה אחד עם הש"ת, "אוריתא וקוב"ה כולה חד" (תניא פ"ד ופ"ג בשם הזהר), ולכן גם לא שיכים שניינים בתורה כמו בנבואה ובמקדש, והיא "עומדת לעד ולעולם עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת" (ריש פ"ט מהלכות יסודי התורה להרמב"ס), וגם הדביבות שנפעלת בעולם ובישראל על ידי התורה היא באופן נעללה הרבה יותר.

ומצד הפרש זה, בא גם ההבדל בין המענה למשה ושלמה למשנה לאיליעזר: אצל משה ושלמה בא המענה מיד, שכן מדובר על נבואה ומקדש שהם דובקים בהש"ת, אך מכיוון שאנשים בהתאחדות גמורה, בא המענה רק בסוף התפילה, דבר נפרד מהתפילה.

ואילו על חפילת אליעזר שעוניינה הוא התורה, בא המענה "טרם כלה לדבר", מושם שדביבות התורה בהש"ת היא בהתאחדות ממש, ולכן בא המענה טרם סיום הבקשה, בלי הפסק ופירוד כלל בין הבקשה למשנה.

לקראת שבת

ט

לקראת שבת

משה לא ביקש מופת לאמתת התורה בכלל, אלא לעצם היותו נבי' ה' ושלוחו. והנה, עניין הנבואה הוא גילוי שכינה לבני אדם באופן של התאחדות, כמו שכחוב בתניא (שער היחוה והאמונה פ"ב) בשם הארייז'ל שאותיות דבר ה' "מתלבשות בשכלם והשגם במראה הנבואה, וגם במחשבתם ודבריהם, כמו "ש רוח ה' דבר כי ומלהו על לשוני".

ומכיוון שביקש משה על גילוי התאחדות האדם בברורא, על כן נענתה בקשתו מיד: "ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה, ותבקע האדמה אשר תהחיתם" וגור' (קרח ט, לא). והתפילה השלישית, היא תפילה של אליעזר עבר אברהם למצוא אשה לבן אדרני, ליזחק, והיא הדבוקות הנעלית מכלן, שכן נענתה תפילתו עוד בטרם נילה לדבר, וכפי שתיבאר.

תפילת אליעזר – דבוקות בשכינה בתורה

שליחותו של אליעזר למצוא אשה ליזחק, קשורה למتن תורה, כפי שנרמז במאמר חז"ל "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בניים" (רש"י פרשנות כד, מב. ב"ר פ"ס, ח). כי הנה מבואר בסה"ק (מאמרי אדרמי אדמור' הרוזן תקס"ג ח"א עמי' לו ואילך. תורה חיים פרשחנו קלה, ואילך. ועוד), שישיחתו של אליעזר אודות שידוכי יצחק ורבקה מבטאת את כלות עניין התורה ומצוותיה, וכן נסורה בתורה שישיחתו של אליעזר בפירות כל כך, משום שהוא נושא כללי ועיקרי שמנו בא אחר כך מتن תורה ו"טורתן של בניים" בכלל.

ביאור העניין:

מהותה של מتن תורה הוא החיבור בין "עלינוים" ל"תחתונים" (ראה שמות רבא יב, ג). עד מtan תורה הייתה משתמש הגזירה שנגזרה מימות עולם "השים שם לה' והארץ נתן לבני אדם" (קטו, ט), הנבראים הגשמיים נותרים ונחותים ומגושמים, ואילו הרוחניות אינה יכולה לדתת למטה ולהתבלש בנבראים הגשמיים.

ואילו במתן תורה בטלת הגזירה, כאשר ירדו העליונים כמו שנאמר "וירד ה' על הר סיני" (יחtro יט, כ), והתעללו התחתונים כמו שנאמר "ואל משה אמר אלה אל ה'" (משפטים כד, א), ומני או יכול היהodi לקדש ולזקק את הגשמיות על ידי ניצולה לשם שמים ולעבדותיו ית' כתשימי קדושה ועד להחפצא של קדושה ממש (ראה בכל זה תורה אוור' יתרו סז, ד ובביבם ממאמרי חוג השבעות). במתן תורה נצטו בני ישראל במצוות הקשורות עם עניינים גשיים, ועל ידן מתחדים את העליונים והתחתונים, ומקדשים את העולם הגשמי, וזהי הדבוקות שעל ידי התורה.

והנה, מבואר בדברי חז"ל (בראשית רבא פ"מ, ו. וראה רmb"ן לבראשית יב, ו. תורה חיים לך פ"ג סע"ג ואילך), ש"מעשה אבות סימן לבניים", והינו שעבודתם עם ישראל לדורותיו, שואבת כוחה מעשי האבות הקדושים. ועל כן מוצאים אצל האבות הקדושים מאורעות מעין מה שעמיד לדורותם עם הבנים" בדורות הבאים, כי עושים אלו מעניינים כה לבנייהם אחריהם לעבור עבודתם כראוי. מעשי האבות הקדושים בנישואי יצחק ורבקה:

יצחק ה' בנו של אברהם אבינו, ונימול לשמונה, וה' כבר לאחר נסיוון העקידה שבו מסר את

תכיפות המענה מורה על דבוקות המקובל בנותן. כאשר אדם נותן דבר מה למי רחוק ממנו, עובר זמן בין הנתינה לקבללה, מכיוון שהדבר הנitin צריך לעבור את המרחק שבין הנותן למקובל, אך כאשר הנותן והמקובל הם דובקים ומאוחדים, הרי לא ניתן שיעבור זמן שכן הם אחד ללא מחיצה ומרחק כלל.

ומען זה גם בمعנה הקב"ה לקרים אלו:

כאשר מדובר במי שהוא רך קרוב להשיות, הקב"ה יענה בקשתו, אך אין הכרח שהמענה יבוא מכך, שכן אין הוא דובק לגמרי בהשיות. אך מי שהוא "מודבק בשכינה" (ראה רmb"ס הל' תשובה פ"ז ה"ז), ומואחד לגמרי עם השיות, הרי הוא "צועק ונענה מיד" (רmb"ס שם), שכן דבוקות בהשיות באה לידי ביטוי גם בנסיבות לכך שלא חולף זמן בין הבקשה לקבלת המענה מעת השיות.

ויש לומר שכן הוא גם בתפלותיהם של אליעזר עבר אברהם, משה רבו ושלמה המלך, שתוכן התפילה hei' קשור לדבוקות בהשיות ולכן נענו מיד, אלא שהדבוקות בהשיות שאודותי התפללו שונה בין שלושה אלו, והדבוקות הנעלית ביותר היא בתפילה אליעזר, וכפי שתיבאר.

תפילת שלמה המלך – דבוקות העולם בשכינה

תוכן תפילת שלמה הוא השרת השכינה במקום המקדש. בית המקדש ראו במוחש כיצד העולם התאחד עם הקדושה, עד שהמקום הגשמי נתקבל לקדושה האלוקית ונעהלה מעל לגדרי הטבע (ראה אור תורה ויצא קעה, א. ועוד).

אחד הביטויים המוחשיים לכך hei' בבית קדשי הקדשים, בנס "מקום ארון איינו מן המידה": מבואר בగמרא (יומה כא, א), שקדש הקדשים hei' ברוחב עשרים אמה, והארון מונח באמצעותו והנה, אם היו מודדים מצד הארון ולכוטל hei' עליה עשר אמות, ומהצד השני ולכוטל גם עשר אמות, והארון עצמו hei' ארכו אמותים וחצי, ונמצא שהארון לא תפס מקום בקדש הקדשים.

זו הייתה תפילתו של שלמה: "בנה בניתי בית זבל לך מכוון לשבתך עולמים .. השמים ושמי השמים לא יכלכלון, אף כי הבית הזה אשר בניתי" (מלכים א, ה-יג-כ. דה"ב, ו, ב וailך) – שתורה השכינה בארץ הגשmitt עד שהמקום הגשמי hei' בדבוקות גמורה בשכינה.

ומכיוון שתוכן התפילה hei' הדבוקות בהשיות, נענה שלמה מיד, כי כאמור, במצב של דבוקות אין הפרש בין הבקשה למענה, ועל כן, מיד "ככלות שלמה להתפלל", הנה "והasher ירדה מהשמים .. וככבוד ה' מלא את הבית" (דה"ב, ז, א).

חפילה משה רבו – דבוקות האדם בשכינה

תוכן תפילה משה רבו hei' שיודיע לעין כל שהוא שלחו של ה' ונביאו, והוא התפלל "בזאת תודיעני כי ה' שלחני .. אם כמות כל האדם ימותון אלה .. לא ה' שלחני, ואם בריאה יברא ה' .. וידעתם" (קרח טז, כח-ל).